

DİJİTAL BAĞIMLILIK VE İLETİŞİM: SÖZEL VE SAYISAL ZEKA TÜRLERİNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA¹

Zeynep AYDOĞAN CEYLAN²

Mehmet FİDAN³

ÖZ

Araştırma Makalesi

Research Article

² Öğr. Gör. Dr.
Amasya Üniversitesi SBMYO
Amasya, Türkiye

E-Posta
zeynepaydoganceylan@gmail.c
om
ORCID
0000-0001-8014-8491

³ Prof. Dr.
Selçuk Üniversitesi İletişim
Fakültesi, Konya, Türkiye

E-Posta
fidan@selcuk.edu.tr
ORCID
0000-0002-7753-900X

Başvuru Tarihi / Received

Kabul Tarihi / Accepted

Günümüzün hızla gelişen teknolojisi ve dijital cihazların yaygınlaşması, bireylerin yaşam tarzlarını, iletişim biçimlerini ve davranışlarını doğrudan etkilemektedir. Dijitalleşmenin getirdiği olumlu katkılarının yanı sıra, özellikle internet ve dijital cihazların yoğun kullanımı ile çeşitli bağımlılıklar ortaya çıkmıştır. Bu çalışma, sayısal ve sözel zekaya sahip bireylerin dijital bağımlılık düzeylerinin iletişim becerileriyle olan ilişkisini incelemektedir. Araştırmada, nicel yöntem kullanılarak dijital araçları aktif kullanan 18 yaş üstü 1214 kişiye online anket uygulanmıştır. Anketler, bireylerin zekâ türleri, sosyo-demografik özellikleri, dijital bağımlılık düzeyleri ve iletişim becerilerine ilişkin verileri içermektedir. Veriler SPSS V23 programı ile analiz edilmiş ve sonuçlar istatistiksel olarak değerlendirilmiştir.

Araştırma bulguları, yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim düzeyi ve gelir düzeyi gibi faktörlerin dijital bağımlılık üzerindeki etkilerini ortaya koymuştur. Yaş gruplarında "30-35" yaş aralığının en yüksek dijital bağımlılık puanlarına sahip olduğu saptanmıştır. Cinsiyet açısından, kadınların dijital cihazları bırakmada daha fazla zorluk yaşadığı belirlenmiştir. Bekar bireyler evlilere göre daha yüksek bağımlılık puanlarına sahiptir. Eğitim seviyesinin artması ile dijital bağımlılık riski de artmaktadır. Gelir düzeyi ile dijital bağımlılık arasında karmaşık bir ilişki olduğu görülmüştür. Sözel zekâ ile dijital bağımlılık arasında düşük düzeyde pozitif bir ilişki, sayısal zekâ ile daha düşük bir ilişki bulunmuştur. İletişim becerileri ile dijital bağımlılık arasında ise çok düşük düzeyde pozitif bir korelasyon tespit edilmiştir. Bu çalışma, dijital bağımlılığın anlaşılması ve önlenmesi için bireysel ve toplumsal düzeyde alınacak önlemler geliştirilmesi ve bu alanda yeni çalışmalar için bir temel oluşturmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dijitalleşme, Dijital Bağımlılık, İletişim Becerileri, Çoklu Zeka Kuramı, Zeka Türleri

¹ Bu çalışma, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı'nda, birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığında hazırladığı "Dijital Bağımlılık Düzeyleri ve İletişim Becerileri İlişkisi" başlıklı doktora tezinden üretilmiştir. Çalışma kapsamında Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Bilimsel Etik Değerlendirme Kurulu'ndan 16.10.2023 tarih ve 2023/23-1 sayılı kararı ile etik kurul onayı alınmıştır.

DIGITAL ADDICTION AND COMMUNICATION: A RESEARCH ON VERBAL AND NUMERICAL INTELLIGENCE TYPES

ABSTRACT

In today's rapidly advancing technological landscape, the widespread use of digital devices significantly impacts individuals' lifestyles, communication methods, and behaviors. While digitalization brings many positive contributions, the intensive use of the internet and digital devices has also led to various addictions. This study investigates the relationship between digital addiction levels and communication skills among individuals with numerical and verbal intelligence. The research employed a quantitative method, utilizing online surveys completed by 1214 individuals aged 18 and above who actively use digital tools. The surveys collected data on participants' intelligence types, socio-demographic characteristics, digital addiction levels, and communication skills. The data were analyzed using the SPSS V23 program, and the results were evaluated statistically.

The research findings revealed the effects of factors such as age, gender, marital status, education level, and income level on digital addiction. Among the age groups, individuals aged 30-35 had the highest digital addiction scores. Gender analysis showed that women experienced more difficulty in giving up digital devices compared to men. Single individuals had higher addiction scores than married individuals. As the education level increased, the risk of digital addiction also rose. The relationship between income level and digital addiction was found to be complex. A low positive correlation was observed between verbal intelligence and digital addiction, while a lower correlation was found with numerical intelligence. A very low positive correlation was detected between communication skills and digital addiction. This study aims to contribute to the literature by providing insights into understanding and preventing digital addiction, and to lay a foundation for future research in this area.

Keywords: Digitalization, Digital Addiction, Communication Skills, Multiple Intelligence Theory, Types of Intelligence.

GİRİŞ

Dijitalleşme, teknolojik ilerlemeler ve bilgi iletişim teknolojilerinin gelişimi sayesinde dünyanın hemen her alanında etkisini göstermektedir. Bilgisayarlar, cep telefonları, akıllı telefonlar ve internet, günlük yaşamın vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir. Dijital teknolojinin yükselişiyle birlikte, gerçek dünyanın sayısal bir yansıması oluşturulmuş, bireyler fiziksel gerçeklik ihtiyaçlarını sanal gerçeklik

sistemlerine, sosyalleşme ihtiyaçlarını ise sosyal medyaya taşımıştır. Dijital çağın insan sağlığı ve davranışları üzerindeki etkileri incelendiğinde, aşırı dijital cihaz kullanımının bağımlılık durumlarına yol açtığı ve fiziksel veya psikolojik rahatsızlıkları tetiklediği görülmektedir. Bu bağlamda, dijitalleşmenin bireyler üzerindeki etkilerini anlamak ve bu etkilerle başa çıkma yöntemlerini geliştirmek, günümüzün güncel ve önemli araştırma konularından biri haline gelmiştir. Dijital bağımlılık, teknolojinin sunduğu pek çok avantajın yanında, bireylerin dijital dünyada fazla zaman geçirmesi sonucu ortaya çıkan olumsuz bir durumdur. Dijital bağımlılığın artmasıyla birlikte, bireylerin sosyal ilişkilerinde ve iletişim becerilerinde çeşitli sorunlar yaşandığı gözlemlenmektedir.

Mevcut literatür incelendiğinde, hem iletişim hem psikoloji alanlarında dijital bağımlılığın psikolojik ve fizyolojik etkileri üzerine yapılan çeşitli araştırmalar bulunmaktadır (Aslan & Küçükvardar, 2020). Yapılan bu çalışmalar, dijital bağımlılığın yüz yüze etkileşimi azalttığını, sosyal bağları zayıflattığını ve hatta anksiyete ve depresyon gibi ruh sağlığı sorunlarına yol açtığını göstermektedir (Kalip & Çöl, 2020). Son yıllarda dijital bağımlılık ve dijital hastalık olarak tanımlanan birçok yeni terim ortaya çıkmıştır (Tekayak & Akpınar, 2017, s. 93-98). Farklı dijital bağımlılık türleri ve farklı yaş gruplarına yönelik araştırmalarda özellikle genç yaş gruplarının dijital bağımlılığa daha yatkın olduğunu ortaya koyan çalışmalar bulunmaktadır (Kurt, Günüç, & Ersoy, 2013). Özellikle dijital oyun bağımlılıkları konusunda ve üniversite öğrencilerine yönelik yapılmış araştırmalar ön plana çıkmaktadır (Mustafaoğlu & Yasacı, 2018). Ancak, dijital bağımlılık üzerine yapılan geniş çaplı araştırmalara rağmen, dijital bağımlılık düzeylerinin farklı zeka türlerine sahip bireyler arasında nasıl farklılık gösterdiği ve bu farklılıkların iletişim becerileriyle olan ilişkisi konusundaki detaylı ve her yaş grubuna yönelik çalışmalar sınırlıdır. Bu çalışma, sözel ve sayısal zekaya sahip farklı yaş grubuna dahil ve farklı demografik özelliklere sahip olan bireyler arasında dijital bağımlılık düzeylerinin nasıl farklılaştığını ve iletişim becerileriyle olan ilişkisini araştırarak literatürdeki bu boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır.

Dijital bağımlılık, zeka türleri ve iletişim becerileri arasındaki ilişkileri inceleyerek, bu araştırma dijital bağımlılığın etkilerini daha kapsamlı bir şekilde

anlamaya katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Elde edilen bulgular, farklı zeka türlerinin dijital bağımlılığı ve bunun iletişim becerilerine olan etkilerini nasıl şekillendirdiğine dair içgörüler sağlamayı hedeflemektedir. Ayrıca, dijital bağımlılığın olumsuz etkilerini hafifletmeye yönelik hedeflenmiş müdahalelerin ve stratejilerin geliştirilmesine yardımcı olmayı amaçlamaktadır.

1. Zeka Türleri

1983 yılında Harvard Üniversitesi'nden Profesör Howard Gardner beynin fizyolojik yapısıyla alakalı olarak çalışmalar yapmış ve *"Aklın Çerçevesi"* ismini verdiği kitabında zekanın tek olarak kabul edilemeyeceği, her insanın birbirinden farklı ve kendine özgü bir zeka profiline sahip olabileceği teorisini ortaya atmıştır. Gardner, her bireyin genetik veya deneyimlere bağlı olarak farklı bir zeka profiline sahip olduğunu belirtmiş ve zeka kavramını *"Bir kültürde sorunları çözmek veya değerli ürünler yaratmak için etkinleştirilebilecek biyopsikolojik bir potansiyel."* olarak tanımlamıştır (Gardner, 1999, s. 33). Gardner'ın Çoklu Zeka Kuramı, insan zekasının tek bir genel zeka yerine çeşitli zeka türlerinden oluştuğunu öne süren bir kuramdır. *"Çoklu Zeka Kuramı"*; eğitim ve öğretimde zeka konusuna yeni ve farklı bir bakış açısı getirmesinden dolayı önemlidir ve bireylerin sadece bilişsel yeteneklere odaklanan geleneksel zeka anlayışını genişletmeyi amaçlamaktadır.

Gardner bu kuramda, geleneksel anlayıştaki gibi tek bir zeka türü ve düzeyinden bahsetmek yerine 8 çeşit zeka türü tanımlamıştır. Bu zeka türleri, bireylerin yeteneklerinin ve becerilerinin daha geniş bir yelpazede değerlendirilmesini sağlamaktadır. Ancak Gardner, özellikle sözel / dilsel ve sayısal / mantıksal zekanın okullarda ve toplumda diğerlerinden daha çok değer gördüğünü belirtmiştir (Altan, 2016). Bahsedilen zeka türleri şu şekilde sıralanmaktadır:

- 1- Görsel / Uzamsal Zekâ
- 2- Bedensel / Kinestetik Zekâ
- 3- Müzikal / Ritmik Zekâ
- 4- Sözel / Dilsel Zekâ
- 5- Bireysel / İçsel Zekâ

6- Sosyal / Kişilerarası Zekâ

7- Sayısal / Mantıksal Zekâ

8- Doğasal Zekâ

Görsel / uzamsal zekası gelişmiş olan bireyler; resim, imge, şekil ve çizgilerle daha kolay kavrama ve öğrenme, üç boyutlu nesneleri daha hızlı algılama ve muhakeme edebilme gibi yetenekleri yüksek olan bireylerdir. Bedensel / kinestetik zekası gelişmiş olan bireyler; hareket, jest ve mimikleri daha iyi kullanırlar ve beden diliyle kendilerini daha kolay ifade edebilirler. Spor, dans, el sanatları gibi alanlarda daha yetenekli oldukları için başarılı olabilirler. Müzikal / ritmik zekası gelişmiş olan bireyler; seslere ve notalara karşı daha duyarlıdırlar. Sesleri birbirinden kolaylıkla ayırt edebilme, iyi şarkı söyleyebilme, müzik aletlerini çalabilme gibi yeteneklere sahiptirler. Sözel / dilsel zekası gelişmiş olan bireyler; sözcüklerle düşünme ve kendilerini ifade edebilme açısından yeteneklidir. Sözel zeka, dili etkili bir şekilde kullanma ve anlama yeteneğidir. Bu zeka türüne sahip kişiler, yazma, konuşma, dil öğrenme ve kelime oyunları gibi alanlarda başarılı olma eğilimindedirler. Bireysel / içsel zekası gelişmiş olan bireyler; kendi kişisel özelliklerini, güçlü ve zayıf yönlerini iyi tanıyan ve kendi kendilerini iyi motive edebilen kişilerdir. Bağımsızlık ve bireysellik duyguları güçlü olduğundan kalabalık aktiviteler yerine daha çok kendi başlarına bir şeyler yapmayı tercih ederler. Sosyal / kişilerarası zekası gelişmiş olan bireyler; diğer insanlarla kolaylıkla iletişim kurabilme ve arkadaş edinebilme becerisine sahiptirler. Grup faaliyetlerinde ve ekip çalışmalarında daha başarılı olurlar. Sosyal ilişkiler kurmaktan ve bunları geliştirmekten keyif alırlar. Bu zeka türü, empati, liderlik, sosyal etkileşim ve grup içinde çalışma gibi becerileri kapsar. Sayısal / mantıksal zekası gelişmiş olan bireyler; mantıksal ilişki kurma, sayılarla düşünme, hesaplama yapabilme, problem çözebilme ve eleştirel düşünme gibi konularda yetenekli olan kişilerdir. Merak duyguları ve sorgulama, sebep sonuç ilişkisi kurma, soyut ve kavramsal düşünebilme becerileri gelişmiştir. Rakamlarla uğraşmaktan keyif alırlar. Matematik gibi sayısal içerikli derslerde daha başarılı olurlar. Muhakeme becerileri güçlüdür. Bu zeka türü, matematiksel analiz, bilimsel araştırma ve problem çözme gibi becerileri içermektedir. Doğasal zekası gelişmiş olan bireyler; doğa olaylarına meraklı ve duyarlı, açık hava ortamlarda bulunmaktan

keyif alan, hayvanlar ve bitkilerle zaman geçirmekten hoşlanan kişilerdir. Bahçe işleri, doğa belgeselleri, farklı bitki türleri ve hayvan türleri gibi alanlarda keşif yapmayı ve yeni şeyler öğrenmeyi severler. Doğasal zeka, doğadaki canlıları ve çevreyi anlama yeteneğidir. Bu zeka türü, biyoloji, ekoloji ve çevre bilimi gibi alanlarda başarılı olan kişilerde görülmektedir. Bu bireyler, doğayla derin bir bağ kurma ve çevrelerindeki doğal dünyayı anlama konusunda yeteneklidirler (Özcan Demirel, 2006, s. 15-39).

2. Dijital Bağımlılık

Teknolojinin ve buna paralel olarak internet ve internete bağlı uygulamaların çok hızlı bir şekilde gelişmesi ve yayılması sonucunda; ilk önce bilgisayarlar, daha sonra cep telefonları, akıllı telefonlar ve tabletler çağımız insanların gündelik yaşamlarında vazgeçilmez ve bağımlılık yaratan önemli birer unsur haline gelmiştir. Bilgiye kolay ulaşabilme, eğlenme, sosyalleşme gibi konularda faydaları bulunan bu dijitalleşme süreci, diğer bir yandan bazı olumsuz sonuçlar ve rahatsızlıkları da beraberinde getirmiştir. Dijitalleşmenin bireylerin yaşamlarını oldukça kolaylaştırıcı ve hızlandırıcı olumlu gelişmelere sebep olmasının yanı sıra beraberinde olumsuz bir etki olarak çeşitli bağımlılıkların da ortaya çıkmasına neden olduğu görülmüştür (Karadağ, 2019).

Akıllı cihazların aşırı ve kontrolsüz kullanımı; kişilerarası iletişimin zayıflaması, insanların bireyselleşmeye yönelmesi, dezenformasyon ve bilgi kirliliği, bazı uygulamaların ve oyunların bağımlılık oluşturmaları ve bunlara bağlı olarak gelişen psikolojik sorunlar birçok olumsuz duruma yol açmıştır. Akıllı telefonların yanlış kullanımı ve bireylerin internet ortamında geçirdikleri süreyi kontrol edememeleri fiziksel olarak bel ve boyun ağrısı, kireçlenme; psikolojik ve sosyallik açısından depresyon, yalnızlık, sosyal izolasyon, aile içi ilişkilerde bozulma, öz saygı düşüklüğü, dikkat dağınıklığı, her şeyden çabuk sıkılma ve tatminsizlik gibi olumsuz durumları beraberinde getirmektedir. Ayrıca her geçen gün dijital dünyanın getirdiği yeni fobiler ve psikolojik rahatsızlıkların ortaya çıkması toplum sağlığı açısından büyük bir tehlike ve tehdit olarak görülmektedir (Yıldırım & Kişioğlu, 2018, s. 473-474).

Dijital bağımlılık; bireylerin televizyon, akıllı telefon, tablet, bilgisayar, sosyal medya uygulamaları gibi çeşitli cihazlara ve ortamlara yönelik olarak gösterdiği bir davranışsal bağımlılık çeşididir. Temelinde dijital bağımlılıklar insan ve makine etkileşimine dayanmaktadır. Televizyon izlemek gibi eylemler pasif bağımlılık olarak görülürken; telefonda veya bilgisayarda oyun oynamak gibi eylemler ise aktif bağımlılık olarak kabul edilmektedir. Dijital bağımlılığın belirtileri; bağımlılık geliştirilmiş olan dijital cihaz veya ortamda sürekli zaman geçirme isteği ve bu isteğin önüne geçilmesinde zorlanma, bu araç veya ortamların gereğinden fazla aşırı kullanımı ve ulaşılama durumunda tedirgin, endişeli, mutsuz olunması, agresif tavırlar sergilenmesi gibi semptomlarla ifade edilmektedir (Arslan, 2019, s. 66).

Dijital bağımlılıkta, bireylerin yaşlarının ve teknolojik araçlara yönelik aşinalık durumlarının da çok önemli bir etkisi bulunmaktadır. İnternet haricinde aktif bir sosyal yaşamı olmayan, dijital araçlardan uzakta kaldığında kendisini yalnız hisseden, mobil cihazlarda yeni çıkan her türlü uygulamayı yakından takibe alan ve sosyal çevresiyle sadece sosyal medya üzerinden görüşerek sosyalleşen buna bağlı olarak da kendine sosyal medya kanallarında farklı dijital kimlikler oluşturan bağımlı bir nesil ortaya çıkmıştır (Yengin, 2019, s. 131).

3. İletişim

“İletişim” kelime kökeni olarak; Latince kökenli “communication” sözcüğünün karşılığıdır. Toplum içerisinde birlikte yaşayan insanlar, birbirlerine olaylar, olgular veya kendi ortamlarındaki nesnelerle ilgili bilgileri aktarmak veya değişimleri haber vermek amacıyla iletişim kurarken; bazen de sorunlar karşısında benzer yaşam deneyimlerini paylaşmak ve çözümler sunmak için veya benzer duyguları taşıyıp bunları birbirlerine ileterek duygu ve düşünce aktarımında bulunmaktadır. Batı kökenli “communication” sözcüğünün, Latince’deki “communis” sözcüğünden geliyor olması da “benzeşenlerin oluşturduğu ortaklık ya da topluluk” anlamına gelen bu kavramlardan kaynaklanmaktadır (Oskay, 2007, s. 9).

İletişim kavramının literatürde pek çok farklı tanımı bulunmaktadır. İletişimi tanımlayan sosyal bilimciler bu kavrama değişik açılardan yaklaşmışlardır. İletişimle

ilgili yapılmış olan bazı tanımlamalar şu şekildedir: “Bir cevap almayı sağlayacak şekilde bilgi iletilmesi ve bir fikrin, görüşün veya bilginin paylaşılması”, “Bir kişiden veya gruptan diğerine semboller yoluyla bilgi aktarılması”, “Bilgi, düşünce ve davranışların aktarılması süreci”, “Bir kişi ile diğer kişiler arasında yapılan anlam yüklü mesajların gönderilmesi, alınması ve işlenmesi süreci”. İletişim kavramının tanımlarına bakıldığında genel olarak göze çarpan ortak nokta; toplumsallaşmanın bir yansıması olarak meydana gelmesi ve bireylerin düşünce, duygu ve bilgi aktarılması konusunda faydalandıkları bir süreç olduğu yönündedir (Bektaş, 2007, s. 99).

İletişim, insan hayatının temel taşlarından biridir ve toplumsal yapının korunması, geliştirilmesi ve devamlılığı için kritik bir role sahiptir. Bireyler arasında köprüler kurarak, anlamın ve ortak değerlerin oluşmasını sağlar. İletişim sayesinde insanlar, deneyimlerini, bilgilerini ve kültürlerini aktarır; bu da toplumun zenginleşmesine ve ilerlemesine katkıda bulunur. Ayrıca, iletişim, bireylerin kendilerini ifade etmelerine ve kimliklerini geliştirmelerine olanak tanır. Eğitimden siyasete, iş dünyasından günlük sosyal etkileşimlere kadar her alanda, açık ve etkili iletişim, başarının ve uyumun anahtarıdır. Dolayısıyla, iletişimin önemi, sadece bilgi alışverişiyle sınırlı kalmayıp, insanların birbirleriyle ve toplumla olan bağlarını güçlendiren ve yaşam kalitesini artıran bir unsur olarak öne çıkmaktadır (Fidan, 2022, s. 19-34).

4. Araştırmanın Yöntemi

Farklı zeka türlerine sahip kişilerin düşünce biçimleri ve davranışları da birbirinden farklıdır, dolayısıyla dijital araçları kullanma amaçları ve biçimleri de birbirinden farklıdır. Dijital bağımlılıklar, bireylerin dijital dünyadaki davranışları ve kullanım alışkanlıklarının bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Bu noktada farklı zeka türlerine sahip bireylerin, dijital bağımlılık düzeyleri ve iletişim kurma becerileri arasında nasıl bir ilişki olduğunu araştırmak bu çalışmanın genel amacını oluşturmaktadır.

Bu araştırma kapsamında nicel yöntem ve online anket tekniği kullanılmıştır. Google Forms ile hazırlanan anket formu toplamda 70 soru ve 4 ayrı bölümden oluşmaktadır. Araştırmanın modeli, genel tarama modellerinden olan ve iki veya daha fazla değişken arasındaki ilişkileri incelemeyi amaçlayan ilişkisel tarama

modeli olarak tasarlanmıştır (Karasar, 2009). Araştırma, çeşitli değişkenler arasındaki korelasyonları analiz ederek, olası sebep-sonuç ilişkileri hakkında çıkarımlar yapmayı hedeflemektedir. Araştırmada bağımsız değişkenler: sayısal zeka düzeyi ve sözel zeka düzeyi, bağımlı değişkenler: dijital bağımlılık düzeyi ve iletişim becerileri, kontrol değişkenleri ise yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, gelir düzeyi ve coğrafi bölge gibi demografik özellikler olarak belirlenmiştir.

Çalışmanın evrenini Türkiye'deki 18 yaş ve üzeri dijital araçları aktif kullanan bireyler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi, olasılıklı olmayan örnekleme yöntemi türü içerisinde bulunan amaçlı örneklem tekniğinden tipik durum örnekleme olarak seçilmiştir. Örneklem büyüklüğü Salant ve Dillman'ın (Salant & Dillman, 1994, s. 55) belirlediği örneklem büyüklüğünün belirlenmesine yönelik formül ile hesaplanmıştır. Bu evren için % 95 güven aralığında, $\pm$ % 5 hata payı ile gerekli minimum örneklem büyüklüğü 385 olarak bulunmuştur. Toplamda 1214 katılımcıya uygulanan anket neticesinde elde edilen veriler istatistiksel olarak analiz edilip yorumlanmıştır. Çalışmada, araştırmanın sınırlılıkları şu şekildedir: Araştırma, dijital araçları aktif kullanan bireylerle sınırlıdır ve 1 Kasım 2023 - 1 Şubat 2024 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, araştırma veri toplama aracı ile sınırlıdır ve araştırmanın konu ve amacı çerçevesinde belirlenen örneklem ile sınırlıdır. Bu çalışma için Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Bilimsel Etik Değerlendirme Kurulu'ndan 16.10.2023 tarih ve 2023/23-1 sayılı kararı ile etik kurul onayı alınmıştır.

Araştırma kapsamında geliştirilen hipotezler şu şekildedir:

H1: Sosyo-demografik özellikler (yaş, cinsiyet, eğitim durumu, medeni durum, gelir düzeyi, yaşanılan bölge) bireylerin dijital bağımlılık düzeyleri üzerinde bir etkiye sahiptir.

H1a: Bireylerin dijital bağımlılık düzeyleri, cinsiyet farklılıklarından etkilenir.

H1b: Bireylerin dijital bağımlılık düzeyleri, yaşlarından etkilenir.

H1c: Bireylerin dijital bağımlılık düzeyleri, eğitim seviyelerinden etkilenir.

H1d: Bireylerin dijital bağımlılık düzeyleri, medeni durumlarından etkilenir.

H1e: Bireylerin dijital bağımlılık düzeyleri, gelir seviyelerinden etkilenir.

H1f: Bireylerin dijital bağımlılık düzeyleri, yaşadıkları coğrafi bölgelerden etkilenir.

H2: Bireylerin dijital bağımlılık düzeyleri, sözel zeka veya sayısal zekaya sahip olma durumlarından etkilenir.

H3: Bireylerin iletişim kurma becerileri, sözel zeka veya sayısal zekaya sahip olma durumlarından etkilenir.

Araştırma için verilerin toplanmasında aşağıdaki veri toplama araçları kullanılmıştır:

- 1) Kişisel Bilgi Formu
- 2) Çoklu Zeka Envanteri
- 3) Dijital Bağımlılık Ölçeği
- 4) İletişim Becerileri Ölçeği

Kişisel bilgi formu anketin ilk bölümünde yer almakta ve 6 sorudan oluşmaktadır. Katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine ilişkin verilere ulaşabilmek amacıyla yaş, cinsiyet, eğitim durumu, medeni durum, gelir düzeyi, yaşanılan bölge sorularıyla; cevaplar çoktan seçmeli olacak şekilde hazırlanmıştır.

Çoklu Zeka Envanteri; (Saban, 2002) toplamda 80 maddeden oluşmaktadır. Bahsi geçen bu 80 madde için, kişilerin kendilerine uygunluk durumuna göre 0 ila 4 arasında bir değer vermesi istenmektedir. Değerlerin anlamları şöyledir: “0: Kesinlikle Katılmıyorum”, “1: Katılmıyorum.”, “2: Kararsızım”, “3: Katılıyorum”, “4: Kesinlikle Katılıyorum”. Yüksek puan zeka alanlarının gelişmiş olduğunu göstermektedir. Araştırma kapsamına sayısal ve sözel zeka türüne sahip bireyler dahil edildiği için Çoklu Zeka Envanteri’nin sadece sayısal ve sözel zeka ile ilgili olan 20 maddesi anket sorularına dahil edilmiştir.

Dijital Bağımlılık Ölçeği; (Kesici & Tunç, 2018) toplam 19 maddeden oluşmaktadır ve beşli likert tipte derecelendirilmektedir. Ölçeğin tüm maddelerine olumsuz olarak yanıt verilmesi durumunda alınabilecek en düşük puan 19 iken

olumlu yanıt verilmesi durumunda alınabilecek en yüksek puan 95 olmaktadır. Ölçeğin 5 Alt Boyutu bulunmaktadır, bunlar: Aşırı Kullanım, Nüks Etme, Hayatın Akışını Engelleme, Duygu Durumu ve Bırakamama şeklinde sıralanmaktadır.

İletişim Becerileri Ölçeği; (Owen & Bugay, 2014) 25 maddeden oluşmaktadır ve beşli likert tipte derecelendirilmektedir. Ölçekten en düşük 25 puan; en yüksek ise 125 puan alınmaktadır. Ulaşılan puanların yüksek olması iletişim becerilerinin pozitif yönde gelişmiş olduğu anlamına gelmektedir. Ölçeğin 4 Alt Boyutu bulunmaktadır, bunlar: İletişim İlkeleri ve Temel Beceriler, Kendini İfade Etme, Etkin Dinleme ve Sözel Olmayan İletişim, İletişim Kurmaya İsteklilik şeklinde sıralanmaktadır.

Çalışmada yararlanılan ölçeklerin araştırmamız için yeniden hesaplanan güvenirlik değerleri;

Çoklu Zeka Envanterinin sözel zeka ve sayısal zeka bölümleri için:

- Sözel zeka: Cronbach's Alpha: 0,83
- Sayısal zeka: Cronbach's Alpha: 0,89

Dijital Bağımlılık Ölçeği için: Cronbach's Alpha: 0,94

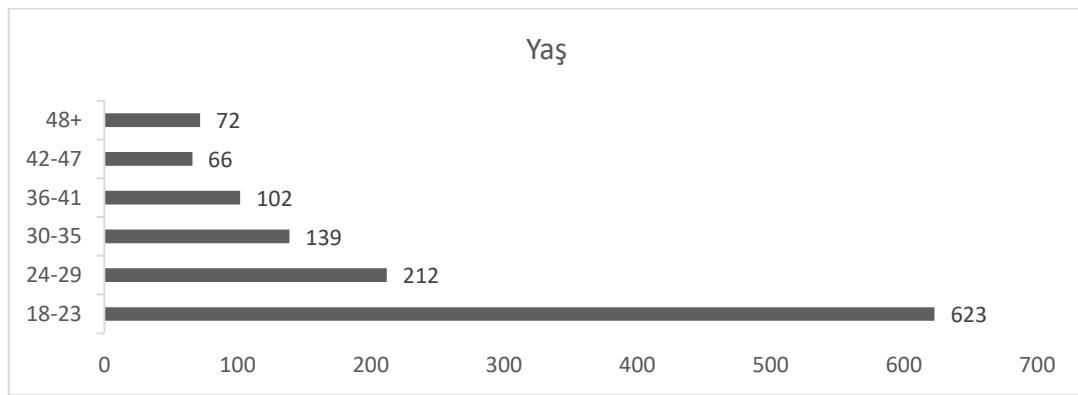
İletişim Becerileri Ölçeği için: Cronbach's Alpha: 0,97 olarak elde edilmiştir.

Verilerin istatistiksel analizi için SPSS V23 programı kullanılmıştır. Demografik sorular ve betimsel istatistikler frekans analizi ile değerlendirilmiştir. Güvenirlik, Cronbach alfa güvenirlik testi ile incelenmiştir. Geçerlilik, birleşik geçerlilik ve ayrışım geçerlilik değerleriyle değerlendirilmiştir. Değişkenler arası ilişkiler korelasyon analizi ile ölçülmüştür. Verilerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov Smirnov ve Shapiro Wilk testleri ile incelenmiştir. İkili gruplara göre normal dağılım göstermeyen verilerin karşılaştırılmasında Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Üç ve üzeri gruplara göre normal dağılıma uymayan verilerin karşılaştırılmasında Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır. Çoklu karşılaştırmalar Dunn testi ile incelenmiştir. Normal dağılıma uymayan ölçek puanlarının ilişkisinin incelenmesinde Spearman's rho korelasyon katsayısı kullanılmıştır. Önem düzeyi $p<0,050$ olarak alınmıştır.

4.1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Yönelik Bulgular

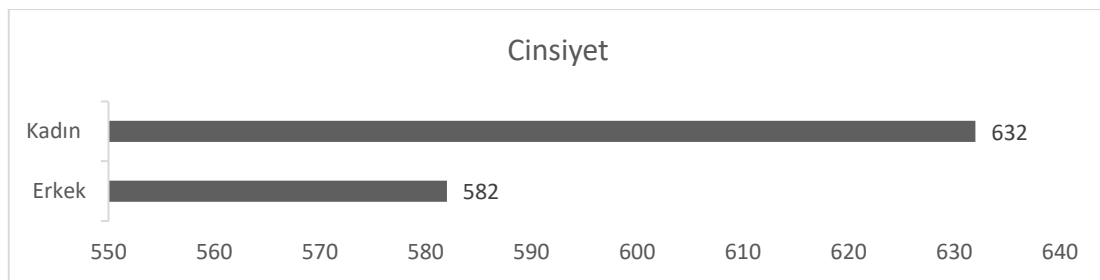
Araştırmaya; 18-23 yaş aralığında 623 kişi, 24-29 yaş aralığında 212 kişi, 30-35 yaş aralığında 139 kişi, 36-41 yaş aralığında 102 kişi, 42-47 yaş aralığında 66 kişi, 48 yaş üzeri 72 kişi katılım sağlamıştır. Buna göre ankete katılanların %51'i 18-23 yaş arasında, %18'i 24-29 yaş arasında, %12'si 30-35 yaş arasında, %8'i 36-41 yaş arasında, %6'sı 48 yaş ve üzeri; %5'i ise 42-47 yaş arasında bir dağılım göstermektedir.

Tablo 1. Katılımcıların Yaşları

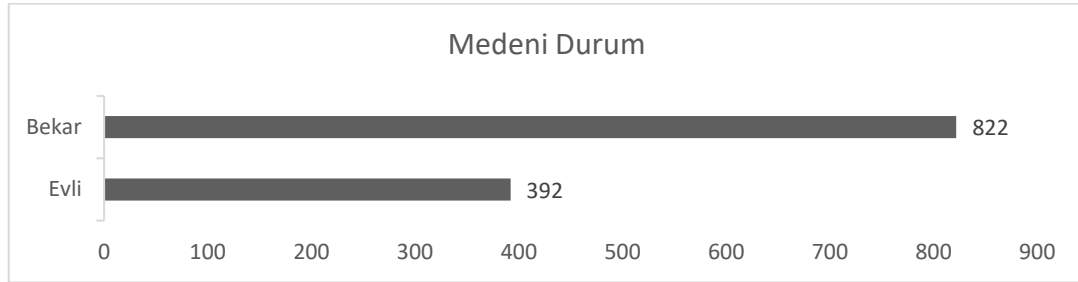
Cinsiyet değişkeninden elde edilen verilere göre araştırmaya katılan katılımcıların 582'si erkek, 632'si kadındır. Cinsiyet yüzde dağılımına göre katılımcıların %52'si kadın, %48'i erkektir.

Tablo 2. Katılımcıların Cinsiyetleri

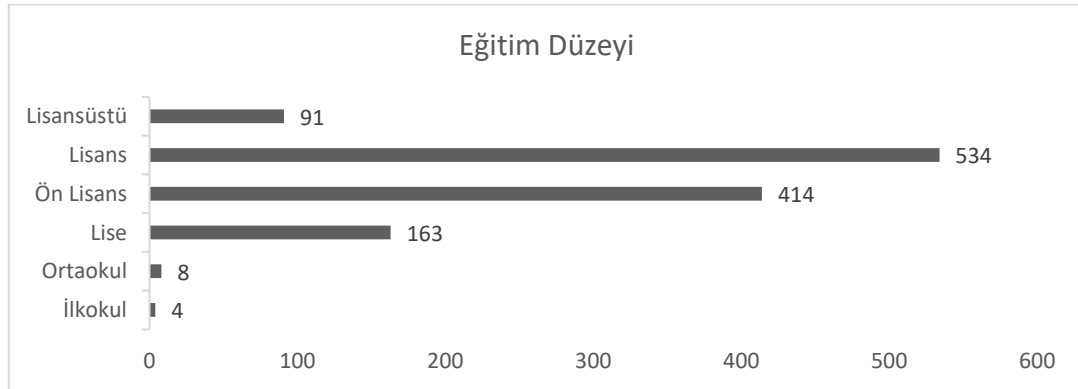
Katılımcıların medeni durumları incelendiğinde 822 kişinin bekar; 392 kişinin evli olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Yüzde dağılımına göre ise katılımcıların %32'sinin evli, %68'inin bekar olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Katılımcıların Medeni Durumları

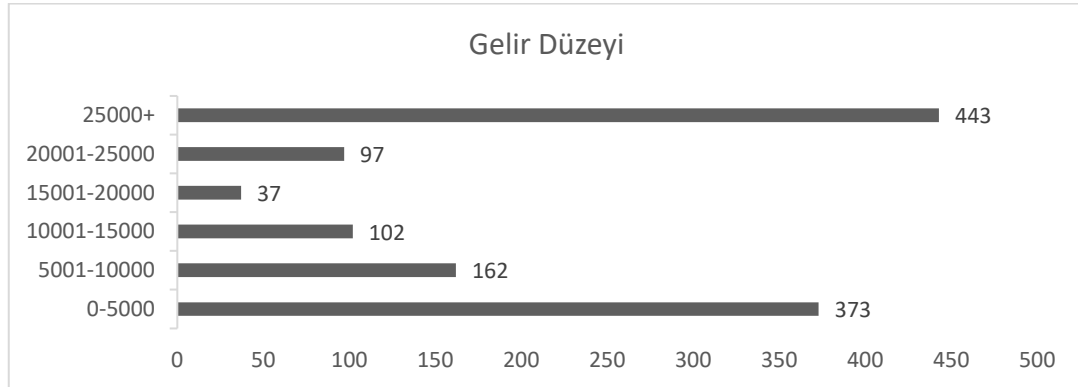
Araştırmaya katılanlardan 534 kişi eğitim düzeyini lisans; 414 kişi ön lisans, 163 kişi lise, 91 kişi lisansüstü, 8 kişi ortaokul, 4 kişi ilkokul olarak belirtmiştir. Buna göre; ankete katılanların %44'ü lisans; %34'ü ön lisans; %13'ü lise, %8'i lisansüstü, %1'i ise ilkokul/ortaokul eğitim düzeyinde yer almaktadır.

Tablo 4. Katılımcıların Eğitim Durumları

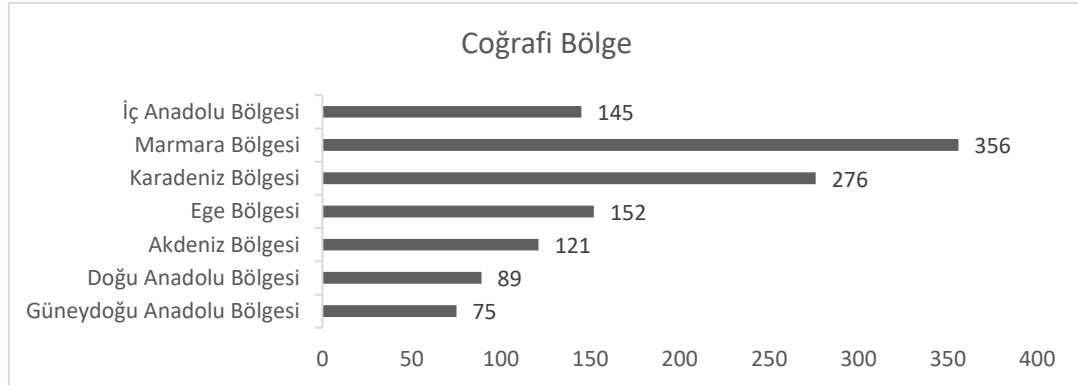
Katılımcıların gelir düzeyleri incelendiğinde; 443 kişi 25000 ve üzeri; 373 kişi 0-5000 aralığında; 162 kişi 5001-10000 aralığında, 102 kişi 10001-15000 aralığında; 97 kişi 20001-25000 aralığında; 37 kişi ise 15001-20000 aralığında gelire sahip olduğunu belirtmiştir. Buna göre gelir düzeyi dağılımlarına göre katılımcıların %45'inin yüksek gelir düzeyinde; %11'inin orta gelir düzeyinde; %44'ünün düşük gelir düzeyinde yer almaktadır.

Tablo 5. Katılımcıların Gelir Durumları

Araştırmaya 356 kişi Marmara; 276 kişi Karadeniz, 152 kişi Ege, 145 kişi İç Anadolu, 121 kişi Akdeniz, 89 kişi Doğu Anadolu, 75 kişi Güneydoğu Anadolu bölgesinden katılım sağlamıştır. Buna göre ankete katılanların bölgelere oranla dağılımı: %29 Marmara Bölgesi, %23 Karadeniz Bölgesi, %13 Ege Bölgesi, %12 İç Anadolu Bölgesi, %10 Akdeniz Bölgesi, %7 Doğu Anadolu Bölgesi, %6 Güneydoğu Anadolu Bölgesi olarak belirlenmiştir.

Tablo 6. Katılımcıların Yaşadıkları Bölge

4.2. Demografik Özellikler ve Dijital Bağımlılık Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

İstatistiksel analiz sonuçlarına göre elde edilen bulgular incelendiğinde, yaş değişkenine göre “18-23” ve “24-29” yaş gruplarının dijital bağımlılık toplam puanları ve alt boyut puanları yüksek ve birbirine yakinken, “30-35” yaş grubunun puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu grup, diğer yaş gruplarına göre daha yüksek dijital bağımlılık toplam puanına sahiptir. Ayrıca, “30-35” yaş grubu "Aşırı kullanım" ve "Hayatın akışını engelleme" alt boyutlarında da en yüksek

puanları almıştır. “36-41” ve “42-47” yaş gruplarında ise toplam puanlar ve alt boyut puanları düşmeye başlamıştır. En düşük puanlar ise “48+” yaş grubunda görülmektedir. Tablo 1'deki veriler, farklı yaş gruplarına göre dijital bağımlılık ölçeği toplam puanları ve alt boyut puanlarını karşılaştırmaktadır. İstatistiksel test sonuçlarına göre elde edilen bulgular incelendiğinde, yaş grupları değişkenine göre dijital bağımlılık düzeylerinde anlamlı farklılıklar bulunmaktadır. Yaş gruplarına bakıldığında, “18-23” ve “24-29” yaş gruplarının dijital bağımlılık toplam puanları ve alt boyut puanları yüksek ve birbirine yakinken, “30-35” yaş grubunun puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu grup, diğer yaş gruplarına göre daha yüksek dijital bağımlılık toplam puanına sahiptir. Ayrıca, “30-35” yaş grubu "Aşırı kullanım" ve "Hayatın akışını engelleme" alt boyutlarında da en yüksek puanları almıştır. Dolayısıyla bu yaş grubunun diğer yaş gruplarına kıyasla dijital ortamları daha yoğun kullanma eğiliminde olduğunu ve bu kullanımın günlük yaşamlarını daha fazla etkilediğini, yine diğer yaş gruplarına kıyasla dijital bağımlılık konusunda daha yüksek risk altında olabileceği şeklinde yorumlanabilir. Sonuç olarak yaş faktörünün dijital bağımlılık üzerinde önemli bir etkisi olduğunu; genç yetişkinlerin (“18-23” ve “24-29”) dijital bağımlılık riskinin yüksek olduğunu ve özellikle teknoloji ile birlikte büyüyen ilk kuşak olan “30-35” yaş grubunda diğer yaş gruplarına kıyasla daha da fazla dijital bağımlılık riski olduğunu söyleyebiliriz. “36-41” ve “42-47” yaş gruplarında ise toplam puanlar ve alt boyut puanları düşmeye başlamıştır. En düşük puanlar ise “48+” yaş grubunda görülmektedir. Bu da yaş ilerledikçe dijital bağımlılık riskinde azalma görüldüğüne işaret etmektedir.

Tablo 7. Yaş Değişkenine Göre Dijital Bağımlılık Ölçeği Toplam Puan ve Alt Boyut Puanlarının Karşılaştırılması

Yaş	Dijital bağımlılık toplam puan	Aşırı kullanım	Nüks etme	Hayatın akışını engelleme	Duygu durumu	Bırakamama
18-23	53,58 ± 16,14	14,68 ± 4,8	8,22 ± 3,56	9,7 ± 3,9	10,44 ± 3,92	10,55 ± 3,42
	53 (19 - 95) ^b	15 (5 - 25) ^{cd}	7 (3 - 15) ^{bd}	9 (4 - 20) ^{bd}	10 (4 - 20) ^{cd}	11 (3 - 15) ^{ab}
24-29	51,37 ±	14,04 ±	7,64 ±	9,03 ±	10,43 ±	10,23 ± 3,49

	17,28	4,98	3,58	3,94	4,29	
	52 (19 - 95) ^b	14 (5 - 25) ^{cd}	7 (3 - 15) ^{cd}	8 (4 - 20) ^{cd}	10 (4 - 20) ^{abc}	11 (3 - 15) ^{ab}
30-35	58,04 ± 16,4	15,46 ± 4,84	8,99 ± 3,38	10,66 ± 3,96	11,74 ± 4,7	11,19 ± 3,48
	58 (19 - 95) ^c	16 (5 - 25) ^c	9 (3 - 15) ^b	10 (4 - 20) ^b	12 (4 - 20) ^b	12 (3 - 15) ^b
36-41	52,17 ± 15,38	13,82 ± 4,59	7,44 ± 3,18	8,97 ± 3,9	11,05 ± 4,09	10,88 ± 3,05
	49 (26 - 93) ^b	13 (7 - 25) ^{bd}	7 (3 - 15) ^{acd}	8 (4 - 20) ^{acd}	10 (4 - 20) ^{bc}	12 (3 - 15) ^{ab}
42-47	44,18 ± 15,24	11,68 ± 4,61	6,14 ± 2,78	7,44 ± 3,68	9,21 ± 4,06	9,71 ± 3,08
	40 (19 - 89) ^a	11,5 (5 - 23) ^{ab}	6 (3 - 15) ^a	7 (4 - 20) ^a	8 (4 - 19) ^{ad}	10 (3 - 15) ^a
48+	43,93 ± 14,26	11,13 ± 3,93	6,31 ± 2,52	7,74 ± 3,44	9,1 ± 4,18	9,67 ± 3,33
	40 (25 - 86) ^a	11 (5 - 23) ^a	6 (3 - 13) ^{ac}	7 (4 - 18) ^{ac}	8 (4 - 20) ^a	9 (3 - 15) ^a
Test istatistiği	64,608	65,161	55,583	59,03	32,959	20,009
p**	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	0,001

Dijital bağımlılık toplam puanında ve çoğu alt boyutta cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Sadece “Bırakamama” alt boyutunda kadınlar ve erkekler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Tablo 2’de yer alan veriler cinsiyete göre dijital bağımlılık ölçeği toplam puanları ve alt boyut puanlarını karşılaştırmaktadır. İstatistiksel test sonuçlarına göre toplam puanda ve çoğu alt boyutta cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Sadece “Bırakamama” alt boyutunda kadınlar ve erkekler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Bu da kadınların dijital cihazları bırakma konusunda erkeklere göre daha fazla zorluk yaşadıkları şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 8. Cinsiyet Değişkenine Göre Dijital Bağımlılık Ölçeği Toplam Puan ve Alt Boyut Puanlarının Karşılaştırılması

Cinsiyet	Dijital bağımlılık toplam puan	Aşırı kullanım	Nüks etme	Hayatın akışını engelleme	Duygu durumu	Bırakamama
Erkek	51,53 ± 15,83	13,91 ± 4,73	7,77 ± 3,35	9,33 ± 3,79	10,37 ± 4,17	10,15 ± 3,43
	51 (19 - 95)	14 (5 - 25)	7 (3 - 15)	8 (4 - 20)	10 (4 - 20)	11 (3 - 15)
Kadın	53,39 ± 17,08	14,48 ± 5,01	8,05 ± 3,61	9,45 ± 4,1	10,6 ± 4,15	10,81 ± 3,34
	53 (19 - 95)	14,5 (5 - 25)	7 (3 - 15)	8 (4 - 20)	10 (4 - 20)	12 (3 - 15)
Test istatistiği	174876	173566	176493	183687	177631	162988
p*	0,139	0,089	0,221	0,97	0,302	0,001

İstatistiksel testler, bekar ve evli bireyler arasında dijital bağımlılık puanları açısından anlamlı farklılıklar olduğunu göstermektedir. Dijital bağımlılık toplam puan, “aşırı kullanım”, “nüks etme”, “hayatın akışını engelleme” ve “bırakamama” alt boyutlarında bekar bireylerin puanının daha yüksek olduğu görülmüştür. Özellikle, “aşırı kullanım” ve “nüks etme” alt boyutlarında bekarların puanları evlilere göre daha yüksek çıkmıştır. Ancak, “duygu durumu” ve “bırakamama” alt boyutları için istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır. Tablo 3'te sunulan veriler, medeni duruma göre dijital bağımlılık ölçeği toplam puanları ve alt boyut puanlarını karşılaştırmaktadır. İstatistiksel testler, bekar ve evli bireyler arasında dijital bağımlılık puanları açısından anlamlı farklılıklar olduğunu göstermektedir. Dijital bağımlılık toplam puan, aşırı kullanım, nüks etme, hayatın akışını engelleme ve bırakamama alt boyutlarında bekar bireylerin puanının daha yüksek olduğu görülmüştür. Özellikle, aşırı kullanım ve nüks etme alt boyutlarında bekarların puanları evlilere göre daha yüksek çıkmıştır. Ancak, duygu durumu ve bırakamama alt boyutları için istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır. Sonuç olarak, bekar bireylerin dijital ortamlarda evli bireylerden daha fazla zaman geçirdiği ve dijital bağımlılık risklerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 9. Medeni Durum Değişkenine Göre Dijital Bağımlılık Ölçeği Toplam Puan ve Alt Boyut Puanlarının Karşılaştırılması

Medeni durum	Dijital bağımlılık toplam puan	Aşırı kullanım	Nüks etme	Hayatın akışını engelleme	Duygu durumu	Bırakamama
Bekar	53,66 ± 16,29	14,68 ± 4,88	8,21 ± 3,57	9,65 ± 3,91	10,5 ± 4,04	10,61 ± 3,39
	53 (19 - 95)	15 (5 - 25)	7 (3 - 15)	9 (4 - 20)	10 (4 - 20)	12 (3 - 15)
Evli	50,06 ± 16,72	13,21 ± 4,73	7,29 ± 3,24	8,84 ± 3,99	10,47 ± 4,39	10,26 ± 3,42
	49 (19 - 95)	12 (5 - 25)	7 (3 - 15)	8 (4 - 20)	9 (4 - 20)	11 (3 - 15)
Test istatistiği	140176	133778	138216,5	139467,5	157557	151448
p*	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	0,532	0,089

Eğitim düzeyi değişkeni için bulgular Tablo 4’te verilmiştir. Bulgular incelendiğinde, ilkokuldan lisansüstüne kadar olan eğitim kademeleri arasında, dijital bağımlılık toplam puanları ve alt boyutlarının artış gösterdiği gözlemlenmektedir. Bu durum, eğitim seviyesinin yükselmesiyle dijital bağımlılık riskinin de artabileceğine işaret etmektedir. İstatistiksel analizler, “Aşırı kullanım” ve “Bırakamama” alt boyutlarında eğitim düzeyleri arasında anlamlı farklılıklar olduğunu göstermektedir. “Nüks etme” boyutu için ise eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Elde edilen verilere göre dijital bağımlılık riski en yüksek eğitim düzeyinden en düşüğe doğru ortalama toplam puanlara göre sıralama yapıldığında “lise, lisansüstü, lisans, ön lisans, ortaokul ve ilkokul” şeklinde olduğu görülmektedir.

Tablo 10. Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Dijital Bağımlılık Ölçeği Toplam Puan ve Alt Boyut Puanlarının Karşılaştırılması

Eğitim Düzeyi	Dijital bağımlılık toplam puan	Aşırı kullanım	Nüks etme	Hayatın akışını engelleme	Duygu durumu	Bırakamama
İlkokul	34,5 ± 19	7,75 ± 3,4	5,5 ± 3	5,5 ± 2,38	8,5 ± 7,14	7,25 ± 4,72

	29 (20 - 60)	7 (5 - 12) ^{ab}	5 (3 - 9)	4,5 (4 - 9)	5,5 (4 - 19)	5,5 (4 - 14) ^{ab}
Ortaokul	39,38 ± 18,73	9,38 ± 4,84	5,63 ± 3,42	6,75 ± 4,1	9 ± 5,53	8,63 ± 3,34
	32,5 (25 - 76)	8 (5 - 20) ^b	4 (3 - 12)	5,5 (4 - 16)	7,5 (4 - 19)	8,5 (3 - 14) ^{ab}
Lise	55,07 ± 17,94	14,61 ± 5,09	8,33 ± 3,77	10,16 ± 4,28	11,34 ± 4,7	10,63 ± 3,64
	54 (19 - 95)	15 (5 - 25) ^a	7 (3 - 15)	9 (4 - 20)	11 (4 - 20)	12 (3 - 15) ^{ab}
Ön Lisans	51,5 ± 15,8	14,04 ± 4,71	7,73 ± 3,33	9,22 ± 3,71	10,32 ± 3,97	10,18 ± 3,36
	51 (19 - 95)	14 (5 - 25) ^{ab}	7 (3 - 15)	8 (4 - 20)	10 (4 - 20)	11 (3 - 15) ^b
Lisans	52,6 ± 16,86	14,32 ± 4,92	8,01 ± 3,54	9,42 ± 4,05	10,3 ± 4,1	10,55 ± 3,43
	51 (19 - 95)	14 (5 - 25) ^{ab}	7 (3 - 15)	8 (4 - 20)	10 (4 - 20)	12 (3 - 15) ^{ab}
Lisansüstü	53,79 ± 13,43	14,32 ± 4,73	7,75 ± 3,3	9 ± 3,62	11,09 ± 3,85	11,64 ± 2,58
	53 (30 - 89)	15 (5 - 25) ^{ab}	7 (3 - 15)	8 (4 - 20)	11 (4 - 19)	12 (5 - 15) ^a
Test istatistiği	14,134	16,162	7,357	14,953	11,865	18,558
p**	0,015	0,006	0,195	0,011	0,037	0,002

Gelir düzeyi değişkeni için bulgular incelendiğinde (Tablo 5), “Nüks etme” ve “Hayatın akışını engelleme” alt boyutlarında gelir düzeyleri arasında anlamlı farklar bulunmaktadır. Diğer alt boyutlar için ise gelir düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Elde edilen verilere göre dijital bağımlılık ortalama toplam puanlarında gelir düzeylerini büyükten küçüğe sıralaması şu şekildedir: “10,001-15,000”, “0-5,000”, “5,001-10,000”, “20,001-25,000”, “25,000 üzeri”, “15,001-20,000”.

Tablo 11. Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Dijital Bağımlılık Ölçeği Toplam Puan ve Alt Boyut Puanlarının Karşılaştırılması

Gelir Düzeyi	Dijital bağımlılık toplam puan	Aşırı kullanım	Nüks etme	Hayatın akışını engelleme	Duygu durumu	Bırakamama
0-5000	53,12 ± 16,85	14,71 ± 5,09	8,17 ± 3,55	9,56 ± 4,02	10,23 ± 4,1	10,45 ± 3,46
	52 (19 - 95)	14 (5 - 25)	7 (3 - 15) ^{ab}	9 (4 - 20) ^{ab}	10 (4 - 20)	11 (3 - 15)
5001-10000	52,35 ± 16,36	14,4 ± 4,85	7,86 ± 3,52	9,53 ± 3,87	10,36 ± 4,14	10,2 ± 3,35
	53 (20 - 95)	15 (5 - 25)	7 (3 - 15) ^{ab}	8,5 (4 - 20) ^{ab}	10 (4 - 20)	10 (3 - 15)
10001-15000	56,19 ± 14,28	14,82 ± 4,5	9,07 ± 3,78	10,03 ± 3,52	10,87 ± 3,48	11,39 ± 3,08
	56 (19 - 95)	15 (5 - 25)	8,5 (3 - 15) ^b	10 (4 - 20) ^b	10,5 (4 - 20)	12 (3 - 15)
15001-20000	50,08 ± 15,1	14,14 ± 5	7 ± 3	7,89 ± 3,37	10,65 ± 3,46	10,41 ± 3,55
	51 (19 - 81)	14 (5 - 22)	7 (3 - 14) ^{ab}	8 (4 - 16) ^{ab}	12 (4 - 17)	11 (3 - 15)
20001-25000	51,81 ± 16	13,79 ± 4,51	7,34 ± 3,18	9,19 ± 3,76	11,09 ± 4,27	10,4 ± 3,29
	52 (19 - 89)	15 (5 - 25)	7 (3 - 15) ^a	8 (4 - 18) ^a	10 (4 - 19)	12 (3 - 15)
25000 üzeri	51,54 ± 16,92	13,67 ± 4,82	7,66 ± 3,39	9,22 ± 4,08	10,53 ± 4,38	10,46 ± 3,43
	51 (19 - 95)	13 (5 - 25)	7 (3 - 15) ^a	8 (4 - 20) ^a	10 (4 - 20)	11 (3 - 15)
Test istatistiği	10,575	10,302	17,094	13,477	6,309	9,465
p**	0,06	0,067	0,004	0,019	0,277	0,092

Coğrafi bölge değişkeni için elde edilen sonuçlar, coğrafi bölgeler arasında dijital bağımlılık toplam puanları ve alt boyut puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir. Alt boyutlar incelendiğinde, “aşırı kullanım” ve “hayatın akışını engelleme” boyutlarında en yüksek ortalama puanlar Ege Bölgesi'nde görülürken, “bırakamama” boyutunda en yüksek ortalama puanlar Doğu Anadolu Bölgesi'nde kaydedilmiştir.

Tablo 12. Coğrafi Bölge Değişkenine Göre Dijital Bağımlılık Ölçeği Toplam Puan ve Alt Boyut Puanlarının Karşılaştırılması

Coğrafi bölge	Dijital bağımlılık toplam puan	Aşırı kullanım	Nüks etme	Hayatın akışını engelleme	Duygu durumu	Bırakamama
Akdeniz Bölgesi	52,99 ± 16,55	14,5 ± 4,6	7,58 ± 3,38	9,4 ± 3,9	10,94 ± 4,6	10,58 ± 3,28
	53 (24 - 95)	15 (5 - 25)	7 (3 - 15)	9 (4 - 20)	11 (4 - 20)	11 (3 - 15)
Doğu Anadolu Bölgesi	51,75 ± 17,53	14,03 ± 5,04	7,58 ± 3,44	8,94 ± 4,18	10,51 ± 4,38	10,69 ± 3,56
	51 (19 - 95)	13 (5 - 25)	7 (3 - 15)	8 (4 - 20)	10 (4 - 20)	11 (3 - 15)
Ege Bölgesi	54,51 ± 13,87	14,64 ± 4,46	8,47 ± 3,37	9,72 ± 3,31	10,82 ± 3,57	10,86 ± 3,17
	53 (25 - 95)	15 (5 - 25)	7,5 (3 - 15)	9 (4 - 20)	11 (4 - 20)	12 (3 - 15)
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	53,17 ± 18,03	14 ± 5,1	8,09 ± 3,62	9,6 ± 3,98	11,23 ± 4,55	10,25 ± 3,85
	53 (24 - 95)	13 (5 - 25)	7 (3 - 15)	8 (4 - 20)	10 (4 - 20)	11 (3 - 15)
İç Anadolu Bölgesi	51,89 ± 15,93	14,1 ± 4,37	7,96 ± 3,43	8,98 ± 3,72	10,58 ± 4,13	10,28 ± 3,41
	50 (19 - 95)	14 (5 - 25)	7 (3 - 15)	8 (4 - 20)	10 (4 - 20)	11 (3 - 15)
Karadeniz Bölgesi	52,57 ± 16,01	14,17 ± 5,1	7,97 ± 3,33	9,61 ± 3,89	10,3 ± 4,03	10,52 ± 3,34
	53 (19 - 95)	14 (5 - 25)	7 (3 - 15)	8,5 (4 - 20)	10 (4 - 20)	11 (3 - 15)
Marmara Bölgesi	51,72 ± 17,58	14,09 ± 5,1	7,78 ± 3,69	9,31 ± 4,29	10,16 ± 4,19	10,38 ± 3,45
	51 (19 - 95)	14 (5 - 25)	7 (3 - 15)	8 (4 - 20)	9 (4 - 20)	11 (3 - 15)
Test istatistiği	5,099	3,081	6,75	10,207	6,935	2,988
p**	0,531	0,799	0,345	0,116	0,327	0,81

4.3. Zeka Türleri ve Demografik Özelliklere Yönelik Bulgular

Katılımcıların sözel zekada gelişmişlik seviyelerine bakıldığında; %39,7'si “gelişmiş”, %33,1'i “orta düzeyde gelişmiş”, %11,9'u “biraz gelişmiş”, %9'u “çok gelişmiş”, %6,3'ü ise “gelişmiş değil” şeklinde sıralanmaktadır. Katılımcıların sayısal zekada gelişmişlik seviyelerine bakıldığında; %42,8'i “gelişmiş”, %22,4'ü “çok gelişmiş”, %20,4'ü “orta düzeyde gelişmiş”, %7,7'si “biraz gelişmiş”, %6,6'sı “gelişmiş değil” şeklinde sıralanmaktadır. Sözel zekaya ilişkin bulgular incelendiğinde, katılımcıların %39,7'sinin gelişmiş, %33,1'inin ise orta düzeyde gelişmiş olduğu görülmektedir. Aynı zamanda, %6,3'lük bir kesimin sözel zekasının gelişmiş olmadığı, %11,9'unun biraz gelişmiş olduğu ve %9'unun ise çok gelişmiş sözel zekaya sahip olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 13. Katılımcıların Sözel Zekalarının Gelişmişlik Düzeylerinin Tanımlayıcı İstatistikleri

Sözel zeka	Frekans	Yüzde
Gelişmiş değil	76	6,3
Biraz gelişmiş	145	11,9
Orta düzeyde gelişmiş	402	33,1
Gelişmiş	482	39,7
Çok gelişmiş	109	9

Sayısal zekaya ilişkin veriler değerlendirildiğinde ise, katılımcıların %42,8'inin gelişmiş ve %22,4'ünün çok gelişmiş sayısal zekaya sahip olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, %20,4'lük bir kesimin orta düzeyde gelişmiş sayısal zekaya sahip olduğu, %6,6'sının gelişmiş olmadığı ve %7,7'sinin ise biraz gelişmiş sayısal zekaya sahip olduğu görülmüştür.

Tablo 14. Katılımcıların Sayısal Zekalarının Gelişmişlik Düzeylerinin Tanımlayıcı İstatistikleri

Sayısal zeka	Frekans	Yüzde
Gelişmiş değil	80	6,6
Biraz gelişmiş	94	7,7

Orta düzeyde gelişmiş	248	20,4
Gelişmiş	520	42,8
Çok gelişmiş	272	22,4

Demografik Değişkenler ve Zeka Türlerinin Gelişmişlik Düzeyine Yönelik Bulgular:

1. Yaş Grupları:
 - Sözel Zeka: En yüksek oran 42-47 yaş (%51,5).
 - Sayısal Zeka: En yüksek oran 36-41 yaş (%52).
2. Cinsiyet:
 - Sözel Zeka: Kadınlar (%43,2) > Erkekler (%35,9).
 - Sayısal Zeka: Kadınlar (%42,6) $\approx$ Erkekler (%43,1).
3. Medeni Durum:
 - Sözel Zeka: Evliler (%43,9) > Bekarlar (%37,7).
 - Sayısal Zeka: Evliler (%44,6) > Bekarlar (%42).
4. Eğitim Düzeyi:
 - Sözel Zeka: En yüksek oran lisansüstü (%48,4).
 - Sayısal Zeka: En yüksek oran lisansüstü (%52,7).
5. Gelir Düzeyi:
 - Sözel Zeka: En yüksek oran 20001-25000 TL (%53,6).
 - Sayısal Zeka: En yüksek oran 20001-25000 TL (%50,5).
6. Coğrafi Bölge:
 - Sözel Zeka: En yüksek oran Akdeniz Bölgesi (%51,2).
 - Sayısal Zeka: En yüksek oran Doğu Anadolu Bölgesi (%55,1).

Sonuç olarak; yaş, eğitim düzeyi ve gelir düzeyi arttıkça hem sözel hem de sayısal zeka gelişmişliği artmaktadır. Cinsiyet faktörü, sözel zekada kadınlar için

pozitif yönde daha belirgin fark yaratırken, sayısal zekada cinsiyet farkı minimaldir. Evli bireyler, her iki zeka türünde de bekarlara kıyasla daha yüksek oranlara sahiptir. Coğrafi bölgelerde ise, zeka türlerinin gelişmişliğinde farklı oranlar görülmektedir.

4.4. Zeka Türleri ve Dijital Bağımlılık Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Sözel ve sayısal zeka puanları ile dijital bağımlılık ölçeği toplam puan ve alt boyut puanları arasındaki ilişkiyi incelendiğinde; sözel zeka ile dijital bağımlılık toplam puanı arasında düşük düzeyde ancak istatistiksel olarak anlamlı bir pozitif ilişki olduğunu görülmüştür. Sayısal zeka ile dijital bağımlılık toplam puanı arasında ise daha düşük bir ilişki bulunmuştur. Sözel zeka, dijital bağımlılık toplam puanı ve “aşırı kullanım”, “nüks etme”, “hayatın akışını engelleme”, “duygu durumu”, “bırakamama” alt boyutları ile pozitif yönde ilişkilidir. Özellikle, “aşırı kullanım” ve “bırakamama” alt boyutları ile sözel zekanın ilişkisi daha belirgindir. Sayısal zeka ile dijital bağımlılık arasındaki ilişki ise daha zayıftır ve bazı alt boyutlarla (“hayatın akışını engelleme” ve “duygu durumu”) istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Tablo 15. Sözel ve Sayısal Zeka Puanları ile Dijital Bağımlılık Ölçeği Toplam Puan ve Alt Boyut Puanlarının İlişkisinin İncelenmesi

	Sözel zeka		Sayısal zeka	
	r	p	r	p
Dijital bağımlılık toplam puan	0,169	<0,001	0,089	0,002
Aşırı kullanım	0,171	<0,001	0,139	<0,001
Nüks etme	0,123	<0,001	0,055	0,056
Hayatın akışını engelleme	0,131	<0,001	0,008	0,773
Duygu durumu	0,098	0,001	0,013	0,663
Bırakamama	0,179	<0,001	0,151	<0,001

4.5. Zeka Türleri ve İletişim Becerileri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Sözel zekası gelişmiş düzeyde olan katılımcıların, hem genel iletişim becerileri toplam puanları hem de iletişim becerilerinin her bir alt boyutundaki puanları daha yüksek elde edilmiştir. Sayısal zekası gelişmiş düzeyde olan katılımcıların ise; iletişim becerileri toplam puanları, sözel zekaya kıyasla daha düşük olup, “nüks etme” ve “hayatın akışını engelleme” alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir.

Tablo 16. Sözel ve sayısal zeka puanları ile iletişim becerileri ölçeği toplam puan ve alt boyut puanlarının ilişkisinin incelenmesi

	Sözel zeka		Sayısal zeka	
	r	p	r	p
İletişim becerileri toplam puan	0,492	<0,001	0,382	<0,001
İletişim ilkeleri ve temel beceriler	0,41	<0,001	0,422	<0,001
Kendini ifade etme	0,438	<0,001	0,302	<0,001
Etkin dinleme ve sözel olmayan iletişim	0,485	<0,001	0,349	<0,001
İletişim kurmaya isteklilik	0,473	<0,001	0,323	<0,001

4.6. Dijital Bağımlılık ve İletişim Becerileri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

İletişim becerileri toplam puanı ile dijital bağımlılık toplam puanı arasında çok düşük bir pozitif korelasyon bulunmuştur. Bu, aralarında anlamlı bir ilişki olmadığını göstermektedir. İletişim becerilerinin alt boyutları ile dijital bağımlılık arasında da benzer düşük korelasyonlar görülmektedir, bu da güçlü bir ilişki olmadığını işaret etmektedir. “Aşırı kullanım” ile iletişim becerileri arasında ise hafif pozitif korelasyonlar bulunmuştur. Özellikle “İletişim kurmaya isteklilik” ile “aşırı kullanım” arasında en güçlü ve anlamlı ilişki gözlemlenmiştir. Dijital bağımlılığın hayatın akışını engelleme boyutunun artmasıyla iletişim becerilerinin azaldığını gösteren orta şiddette negatif korelasyon bulunmuştur.

Tablo 17. İletişim becerileri ölçeği toplam puan ve alt boyut puanları ile dijital bağımlılık ölçeği toplam puan ve alt boyut puanlarının ilişkisinin incelenmesi

		İletişim becerileri toplam puan	İletişim ilkeleri ve temel beceriler	Kendini ifade etme	Etkin dinleme ve sözel olmayan iletişim	İletişim kurmaya isteklilik
Dijital bağımlılık toplam puan	r	0,002	0,006	0,021	0,019	0,053
	p	0,948	0,827	0,46	0,499	0,064
Aşırı kullanım	r	0,064	0,067	0,082	0,051	0,115
	p	0,025	0,02	0,004	0,075	<0,001
Nüks etme	r	0,004	0,015	0,005	-0,008	0,078
	p	0,878	0,601	0,852	0,78	0,007
Hayatın akışını engelleme	r	-0,141	-0,137	-0,135	-0,106	-0,065
	p	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	0,024
Duygu durumu	r	-0,085	-0,066	-0,053	-0,039	-0,071
	p	0,003	0,022	0,063	0,172	0,014
Bırakamama	r	0,228	0,218	0,198	0,241	0,219
	p	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001

Araştırmanın genel amacı kapsamında geliştirilen hipotezlerin kabul/red durumları Tablo 18’de verilmiştir:

Tablo 18. Araştırmanın Hipotez Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Hipotezler	Kabul/Red
H1: Sosyo-demografik özellikler (yaş, cinsiyet, eğitim durumu, medeni durum, gelir düzeyi, yaşanılan bölge) bireylerin dijital bağımlılık düzeyleri üzerinde bir etkiye sahiptir.	Kabul
H1a: Bireylerin dijital bağımlılık düzeyleri, cinsiyet farklılıklarından etkilenir.	Red
H1b: Bireylerin dijital bağımlılık düzeyleri, yaşlarından etkilenir.	Kabul
H1c: Bireylerin dijital bağımlılık düzeyleri, eğitim seviyelerinden etkilenir.	Kabul
H1d: Bireylerin dijital bağımlılık düzeyleri, medeni durumlarından etkilenir.	Kabul
H1e: Bireylerin dijital bağımlılık düzeyleri, gelir seviyelerinden etkilenir.	Kabul

H1f: Bireylerin dijital bağımlılık düzeyleri, yaşadıkları coğrafi bölgelerden etkilenir.	Red
H2: Bireylerin dijital bağımlılık düzeyleri, sözel zeka veya sayısal zekaya sahip olma durumlarından etkilenir.	Kabul
H3: Bireylerin iletişim kurma becerileri, sözel zeka veya sayısal zekaya sahip olma durumlarından etkilenir.	Kabul

•H1: Sosyo-demografik özellikler (yaş, cinsiyet, eğitim durumu, medeni durum, gelir düzeyi, yaşanılan bölge) bireylerin dijital bağımlılık düzeyleri üzerinde bir etkiye sahiptir.

- H1 Hipotezi: Sosyo-demografik faktörlerin dijital bağımlılık üzerinde etkisi olduğu tespit edildiği için H1 hipotezi kabul edilmiştir.

- H1a: Bireylerin dijital bağımlılık düzeyleri, cinsiyet farklılıklarından etkilenir.

- H1a Hipotezi: Cinsiyet ve dijital bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına dair yapılan testler, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemiştir ($p = 0.139$). Bu nedenle, H1a hipotezi reddedilmiştir.

•H1b: Bireylerin dijital bağımlılık düzeyleri, yaşlarından etkilenir.

- H1b Hipotezi: Yaş gruplarına göre dijital bağımlılık düzeyleri arasında yapılan karşılaştırmalar, anlamlı farklılıklar olduğunu göstermektedir ($p < 0.001$). Bu nedenle, H1b hipotezi kabul edilmiştir.

•H1c: Bireylerin dijital bağımlılık düzeyleri, eğitim seviyelerinden etkilenir.

- H1c Hipotezi: Eğitim seviyelerine göre dijital bağımlılık düzeylerindeki farklılıklar incelendiğinde, istatistiksel olarak anlamlı sonuçlar elde edilmiştir ($p = 0.006$). Bu nedenle, H1c hipotezi kabul edilmiştir.

•H1d: Bireylerin dijital bağımlılık düzeyleri, medeni durumlarından etkilenir.

- H1d Hipotezi: Medeni durum ve dijital bağımlılık düzeyleri arasındaki farklılıklar, istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0.001$). Bu nedenle, H1d hipotezi kabul edilmiştir.

•H1e: Bireylerin dijital bağımlılık düzeyleri, gelir seviyelerinden etkilenir.

- H1e Hipotezi: Gelir seviyeleri ile dijital bağımlılık düzeyleri arasındaki ilişki incelendiğinde, karmaşık bir ilişki olduğu gözlemlenmiştir. Fakat belirli gelir

gruplarında (özellikle 10001-15000 TL) dijital bağımlılık puanları daha yüksek çıkmıştır. Bu nedenle, H1e hipotezi kabul edilmiştir.

•H1f: Bireylerin dijital bağımlılık düzeyleri, yaşadıkları coğrafi bölgelerden etkilenir.

- H1f Hipotezi: Coğrafi bölgeye göre dijital bağımlılık düzeylerindeki farklılıklar, istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p = 0.531$). Bu nedenle, H1f hipotezi reddedilmiştir.

•H2: Bireylerin dijital bağımlılık düzeyleri, sözel zeka veya sayısal zekaya sahip olma durumlarından etkilenir.

- H2 Hipotezi: Sözel zekanın dijital bağımlılık toplam puanı ile pozitif yönde anlamlı bir ilişkisi vardır ($r = 0.169$, $p < 0.001$), sayısal zeka için de bu ilişki geçerlidir ancak daha düşük bir korelasyon göstermektedir ($r = 0.089$, $p = 0.002$). Bu nedenle, H2 hipotezi kabul edilmiştir.

•H3: Bireylerin iletişim kurma becerileri, sözel zeka veya sayısal zekaya sahip olma durumlarından etkilenir.

- H3 Hipotezi: Bulgular, sözel zekanın iletişim becerilerinin her bir alt boyutu ile birlikte sayısal zekadan daha güçlü ve anlamlı bir ilişki içinde olduğunu göstermektedir. Bu nedenle, H3 hipotezi kabul edilmiştir.

SONUÇ

Araştırma neticesinde elde edilen bulgular, yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim düzeyi ve gelir düzeyi gibi sosyo-demografik faktörlerin dijital bağımlılık üzerindeki etkilerini şu şekilde göstermektedir: Yaş gruplarına göre yapılan analizler, "18-23" ve "24-29" yaş aralıklarındaki bireylerin dijital bağımlılık puanlarının yüksek olduğunu göstermektedir. Özellikle "30-35" yaş grubunun, diğer yaş gruplarına göre daha yüksek dijital bağımlılık puanlarına sahip olduğu belirlenmiştir. Bu bulgular, genç yetişkinlerin ve teknoloji ile büyüyen ilk kuşağın, dijital ortamları yoğun bir şekilde kullandıklarını ve dijital bağımlılık riskinin bu yaş gruplarında daha fazla olduğunu göstermektedir. Diğer yandan, "36-41" ve "42-47" yaş gruplarında dijital bağımlılık puanlarının düşmeye başladığı, "48+" yaş grubunda ise en düşük puanların görüldüğü tespit edilmiştir. Bu da yaş ilerledikçe dijital bağımlılık riskinin azaldığına işaret etmektedir. Cinsiyet değişkenine bakıldığında,

erkekler ve kadınlar arasında dijital bağımlılık puanlarında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ancak, "Bırakamama" alt boyutunda kadınların erkeklere göre daha yüksek puanlar aldığı görülmüştür. Bu, kadınların dijital cihazları bırakma konusunda daha fazla zorluk yaşadıklarını düşündürmektedir. Medeni durum açısından ise bekar bireylerin evli bireylere göre dijital bağımlılık puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Özellikle bekarların, "Aşırı kullanım" ve "Nüks etme" alt boyutlarında daha yüksek puanlar aldıkları tespit edilmiştir. Bu, bekar bireylerin dijital ortamlarda daha fazla zaman geçirdiklerini ve dijital bağımlılık risklerinin evli bireylere göre daha yüksek olduğunu göstermektedir. Eğitim düzeyi ile dijital bağımlılık arasındaki ilişki incelendiğinde, eğitim seviyesi yükseldikçe dijital bağımlılık riskinin arttığı görülmüştür. İstatistiksel analizler, "Aşırı kullanım" ve "Bırakamama" alt boyutlarında eğitim düzeyleri arasında anlamlı farklılıklar olduğunu göstermiştir. Ancak, "Nüks etme" boyutu için eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Bu bulgular, eğitim düzeyinin dijital bağımlılığı etkileyen önemli bir faktör olduğunu göstermektedir. Gelir düzeyine göre yapılan analizlerde, "Nüks etme" ve "Hayatın akışını engelleme" alt boyutlarında gelir düzeyleri arasında anlamlı farklar bulunmuştur. Ancak, diğer alt boyutlar için gelir düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Gelir düzeyi ile dijital bağımlılık arasında doğrusal bir ilişki olmadığı, karmaşık bir ilişkinin olduğu anlaşılmaktadır. Coğrafi bölgeler arasında yapılan karşılaştırmada ise, dijital bağımlılık toplam puanları ve alt boyut puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Ancak, Ege Bölgesi'nin diğer bölgelere göre biraz daha yüksek ortalama toplam puanlara sahip olduğu belirlenmiştir. Bu, dijital bağımlılığın Türkiye'nin farklı coğrafi bölgelerinde benzer bir yaygınlıkta olduğunu ve bölgesel faktörlerin dijital bağımlılık üzerinde belirleyici bir etkisi olmadığını göstermektedir.

Sözel ve sayısal zeka puanları ile dijital bağımlılık arasındaki ilişki incelendiğinde, sözel zeka ile dijital bağımlılık toplam puanı arasında düşük düzeyde ancak istatistiksel olarak anlamlı bir pozitif ilişki olduğu tespit edilmiştir. Sayısal zeka ile dijital bağımlılık toplam puanı arasında ise daha düşük bir ilişki

bulunmuştur. Bu sonuç, bireylerin sözel zeka düzeylerinin sayısal zekaya kıyasla dijital bağımlılıkla daha güçlü bir ilişkisi olduğunu işaret etmektedir.

İletişim becerileri ve dijital bağımlılık arasındaki ilişki değerlendirildiğinde, iletişim becerileri toplam puanı ile dijital bağımlılık toplam puanı arasında çok düşük bir pozitif korelasyon bulunmuştur. Bu, aralarında anlamlı bir ilişki olmadığını göstermektedir. Ancak, "Aşırı kullanım" ile iletişim becerileri arasında hafif pozitif korelasyonlar bulunmuştur. Özellikle "İletişim kurmaya isteklilik" ile "aşırı kullanım" arasında en güçlü ve anlamlı ilişki gözlemlenmiştir.

Sonuç olarak araştırmadan elde edilen bulgular, dijital bağımlılığın yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim ve gelir gibi demografik faktörlerle ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Genç yetişkinler ve teknolojiyle büyüyen kuşaklar, özellikle 30-35 yaş aralığında, dijital bağımlılık riski altında bulunurken, yaş ilerledikçe bu risk azalmaktadır. Cinsiyet açısından, kadınlar ve erkekler arasında genel bağımlılık puanlarında belirgin bir fark yoktur, ancak kadınlar dijital cihazları bırakmada daha fazla zorlanmaktadır. Bekarlar, evli bireylere göre daha yüksek bağımlılık puanlarına sahipken, eğitim seviyesi arttıkça bağımlılık riski de artmaktadır. Gelir düzeyi ile dijital bağımlılık arasında karmaşık bir ilişki bulunurken, coğrafi bölgeler arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir. Sözel zeka, sayısal zekaya kıyasla dijital bağımlılıkla daha güçlü bir ilişkiye sahipken, iletişim becerileri genel olarak bağımlılıkla düşük bir korelasyon göstermektedir.

Bu sonuçlar, dijital bağımlılığın, bireylerin yaşam tarzları, sosyal durumları ve kişisel özellikleriyle yakından ilişkili olduğunu göstermektedir. Genç yetişkinlerin dijital dünyaya daha fazla dahil olmaları ve yaş ilerledikçe dijital bağımlılığın azalması, teknolojinin yaşamımızdaki yerinin ve etkisinin bir göstergesidir. Kadınların dijital cihazları bırakmada daha fazla zorlanması ve bekarların evli bireylere göre daha yüksek bağımlılık puanlarına sahip olması, sosyal ve psikolojik faktörlerin bağımlılık üzerindeki etkisini vurgulamaktadır. Eğitim seviyesinin yükselmesiyle bağımlılık riskinin artması, bilgiye erişim ve teknoloji kullanımının eğitimle paralel olarak arttığını göstermektedir. Gelir düzeyi ve coğrafi faktörlerin dijital bağımlılık üzerindeki etkileri daha karmaşık olup, bu alanlarda daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Sözel zekanın dijital bağımlılıkla daha güçlü bir

ilişkisi olması, sözel becerilerin dijital ortamlarda daha aktif kullanımıyla ilişkilendirilebilir. İletişim becerilerinin genel bağımlılıkla düşük korelasyonu, dijital bağımlılığın bireysel farklılıkların ötesinde daha geniş sosyal ve kültürel faktörlerle ilişkili olabileceğini düşündürmektedir. Ayrıca, sözel ve sayısal zeka ile iletişim becerileri gibi psikolojik faktörlerin dijital bağımlılıkla ilişkisinin incelenmesi, bireylerin dijital ortamlarla etkileşimlerini daha iyi anlamamıza ve bu bağımlılığın önlenmesi için stratejiler geliştirmemize olanak tanımaktadır. Yapılan bu çalışmayla; alandaki mevcut bilgi birikiminin zenginleştirilmesi; benzer konuda çalışma yapacak olanlara yeni bir bakış açısı sunulması ve hem akademik çevrelerde hem de pratik uygulamalarda dijital bağımlılık konusunda farkındalık oluşturmak hedeflenmektedir. Bu nedenle, dijital bağımlılığın önlenmesi konusunda multidisipliner bir yaklaşımın gerekliliği vurgulanmaktadır. Bu çalışmadan elde edilen sonuçlarla literatüre katkı sağlanması beklenmektedir.

KAYNAKÇA

- Altan, M. Z. (2016). Çoklu Zekâ Kuramı ve Değerler Eğitimi. *Pegem Eğitim Ve Öğretim Dergisi*, 1(4), 53-57.
- Aslan, A., & Küçükvardar, M. (2020). Dijital Hastalıkların Tespitinde Etik Bir Model Önerisi. *AJIT-e: Bilişim Teknolojileri Online Dergisi 2019 Fall/Güz – Cilt/Vol: 10 - Sayı/Issue: 39*.
- Arslan, A. (2019). Ortaöğretim Öğrencilerinin Dijital Bağımlılık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi: Sivas İli Örneği. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi Cilt. 5; Sayı.2*, 63-80.
- Bektaş, A. (2007). *Kamuoyu, İletişim ve Demokrasi*. İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Fidan, M. (2022). *İletişim Kurmak İstiyorum*. Konya: Atlas Akademi.
- Gardner, H. (1999). *Intelligence reframed: Multiple intelligences for the 21st century*. New York: Basic Books.
- Kalip, K., & Çöl, M. (2020). Teknolojiyle Bağlantılı Yeni Davranışsal Bozukluklar. *ESTÜDAM Halk Sağlığı Dergisi*, 318-333.
- Karadağ, G. H. (2019). *Dijital Hastalıklar*. İstanbul: Der Yayınları.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kesici, A., & Tunç, N. F. (2018). The Development of the Digital Addiction Scale for the University Students: Reliability and Validity Study. *Universal Journal of Educational Research* 6(1), 91-98.
- Kurt, A. A., Günüş, S., & Ersoy, M. (2013). Dijitalleşmede Son Durum: Dijital Yerli, Dijital Göçmen ve Dijital Göçebe. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi Cilt:46 Sayı:1*, 1-22.
- Mustafaoğlu, R., & Yasacı, Z. (2018). Dijital Oyun Oynamanın Çocukların Ruhsal ve Fiziksel Sağlığı Üzerine Olumsuz Etkileri. *Bağımlılık Dergisi*.19(3), 51-58.
- Oskay, Ü. (2007). *İletişimin ABC'si*. İstanbul: Der Yayınları.

- Owen, F. K., & Bugay, A. (2014). İletişim Becerileri Ölçeği'nin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 10, Sayı 2*, 51-64.
- Özcan Demirel, A. B. (2006). *Eğitimde Çoklu Zekâ - Kuram ve Uygulama*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Saban, A. (2002). *Çoklu Zeka Teorisi ve Eğitim*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Salant, P., & Dillman, D. A. (1994). *How to conduct your own survey*. New York: John Wiley & Sons.
- Tekayak, H. V., & Akpınar, E. (2017). Tıp Alanında Yeni Bir Dönem: Dijital Çağda Doğan Yeni Hastalıklar. *Eurasian Journal Of Family Medicine* 6(3), 93-100.
- Yengin, D. (2019). Teknoloji Bağımlılığı Olarak Dijital Bağımlılık. *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication -TOJDAC Volume 9 Issue 2*, 130-144.
- Yıldırım, S., & Kışioğlu, A. N. (2018). Teknolojinin Getirdiği Yeni Hastalıklar: Nomofobi, Netlessfobi, Fomo. *SDÜ Tıp Fakültesi Dergisi* , 25 (4), 473-480.

Yazarların çalışmaya katkı oranları: Birinci yazar %60, ikinci yazar %40.
Çalışma kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.